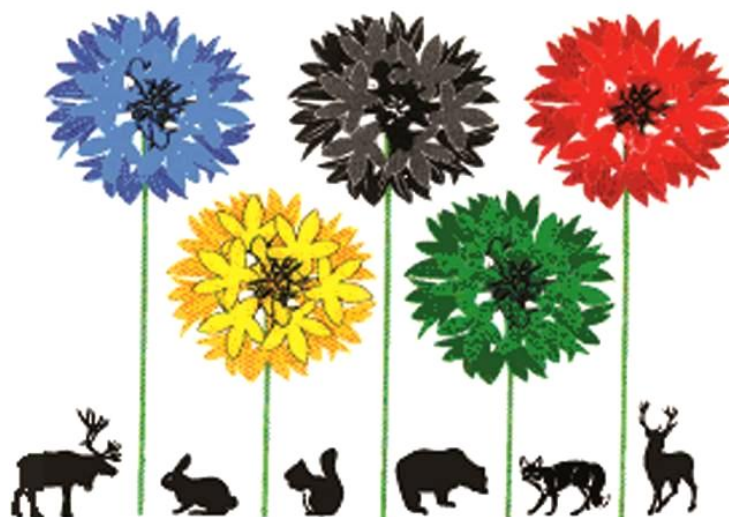

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
*Волинський національний університет
імені Лесі Українки*
Шацький національний природний парк
*Управління екології та природних ресурсів Волинської обласної
державної адміністрації*

ШАЦЬКЕ ПООЗЕР'Я В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ

*Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 70-річчю від дня народження
професора Петліна В. М.
1–3 жовтня 2021 р.*

УДК 556.55(477.82):551.58(08)

Ш 32

Рекомендовано до друку Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки

(протокол № 10 від 30 вересня 2021 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Цьось А. В. – ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор наук з фізичного виховання, професор

Христецька М. В. – директор Шацького національного природного парку

Фесюк В. О. – професор, завідувач кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. геогр. н. (заступник голови оргкомітету)

Сухомлін К. Б. – професор, завідувач кафедри зоології Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. біол. н. (заступник голови оргкомітету)

Матейчик В. І. – заступник директора з наукової роботи Шацького національного природного парку

Барський Ю. М. – декан географічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. екон. н., професор

Льїн Л. В. – професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. геогр. н.

Зінченко М. О. – завідувач кафедри ботаніки та методики викладання природничих наук Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. біол. н., доцент

Мельничук М. М. – доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. геогр. н.;

Журавльов О. А. – декан факультету біології та лісового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. біол. н., доцент;

Білецький Ю. В. – доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. біол. н. (секретар, секція «Географічні науки»);

Зінченко М. О. – доцент, завідувач кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук Волинського національного університету імені Лесі Українки (секретар, секція «Біологічні науки»).

Ш32 Шацьке поозер'я в контексті змін клімату: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора Петліна В. М. (1–3 жовтня 2021 р.) / за заг. ред. В. О. Фесюка. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. – 208 с.

ISBN 978-617-7977-61-1

Збірник висвітлює питання, які стосуються природи Шацького поозер'я та прилеглих територій. Окремі статті присвячені географії, екології, рослинному й тваринному світу. Для викладачів вищих навчальних закладів, науковців та фахівців, а також аспірантів, студентів, учителів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей. Текст подано в авторській редакції.

ISBN 978-617-7977-61-1

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021

ЗМІСТ
РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ
СТАТТІ

Бєлова Н. В. Екологічна рівновага агроландшафтів Передкарпаття.....	7
Єрко І. В., Мельник Н. В., Качаровський Р. Є., Мельник О. В. Сошичненська ОТГ Волинської області: природний рекреаційний потенціал в умовах децентралізаційних процесів.....	11
Карпюк З. К., Фєсюк В. О., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є. Охорона болотних екосистем у мережі природно-заповідного фонду Волинської області.....	15
Клок С. В., Корнус А. О. Окремі кліматичні характеристики території Шацьких озер: сьогодення, тренди та перспективи.....	22
Литвиненко А. А. Розвиток права навколишнього середовища на прикладі права Англії.....	32
Мельничук М. М., Мельник О. В., Ковальчук С. І. Прикладні аспекти забезпечення вуглецевої нейтральності локального рівня на прикладі деяких територіальних громад.....	34
Павловська Т. С., Бенедюк В. В., Рудик О. В. Використання краєзнавчих кросвордів при вивченні географії.....	43
Павловська Т. С., Мельничук М. А., Рудик О. В., Білецький Ю. В. Багаторічна (1970–2020 рр.) динаміка мінімального стоку річки Стохід (гідропости «Любешів» і «Малинівка»).....	48
Полянський С. В., Чижевська Л. Т., Полянська Т. О., Капуза В. В. Сучасний стан та напрямки раціонального використання пірогенно деградованих ґрунтів Волинської області.....	53
Приходько М. М., Приходько Н. Ф. Збалансоване землекористування в регіоні Українських Карпат та прилеглих територій в умовах зміни клімату.....	61
Ситник О. І., Кравцова І. В. Глобальні зміни клімату – сучасні виклики для територіальних громад.....	65
Фєдонюк В. В., Фєдонюк М. А., Христецька М. В., Бондарчук С. П. Вплив регіональних кліматичних змін на динаміку рівня озера Світязь.....	77
Фєсюк В. О., Карпюк З. К., Мороз І. А. Перспективи розвитку природно-заповідної і екологічної мереж Волинської області.....	86
Фєсюк В. О., Матичук С. С. Ефективність та проблеми використання меліоративних систем в Рівненській ОТГ Волинської області.....	93
Царик Л. П., Царик П. Л., Кузик І. Р. Ретроспективний аналіз зміни основних кліматичних параметрів у Тернопільській області.....	99
Чєхній В. М. Ландшафтно-екологічні особливості розвитку процесів всихання у хвойних лісах України.....	105
Чижевська Л. Т., Полянський С. В., Качаровський Р. Є. Вплив реакції ґрунтового розчину на екологічну стійкість природних систем Волинської області.....	109

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

ТЕЗИ

Барський Ю. М., Єрко А., Єрко І. Просторова динаміка туристичних потоків Волинської області.....	114
Божук Т. Шацьке поозер'я: зміни ландшафтів не лише під впливом клімату.....	116
Буряк-Габрись І. О. Зональність містечкових ландшафтів.....	117
Вальчук-Оркуша О., Воловик В. Поліський тип дорожніх ландшафтів у межах Поділля.....	118
Воровка В. Зміни клімату на Мелітопольщині та їх екологічні наслідки.....	120
Гродзинський М. Д. Поняття нуль-моменту ландшафту та їх типологія.....	122
Денисик Б. Г. Рекреаційна мікросередкова мозаїчність поліських ландшафтів.....	124
Денисик Г. І., Чиж О. П. Поліські тріади.....	125
Ільїн Л. В. Техногенні трансформаційні процеси у озерах Полісся: результати й перспективи дослідження.....	128
Ільїна О. В. Пелоїди озер як лікувально-оздоровчий ресурс проектного курорту «Шацьк».....	130
Калько А. Д., Мельничук М. М., Дзямко О. М., Токарчук І. В., Ахмедов Б.М. До порівняльного аналізу показників трансформації водних та земельних ресурсів під впливом осушувальної меліорації.....	132
Кілінська К. Й., Заячук М. Д., Брик С. Д., Атаманюк Я. Д. Кургани та давні поселення – культурно-заповідні ландшафти (на прикладі території Чернівецької області).....	133
Круглов І., Часковський О., Діхте А., Мак К., Ібіш П. Карта фактичних екотопів Шацького національного природного парку.....	134
Мисковець І. Я. Конструктивно-географічні особливості розкриття складових дощового стоку.....	135
Михальчук В. М., Шкіринець В. М., Калько Л. С. Формування природоохоронної компетентності у майбутніх учителів з використанням навчально-польової практики.....	137
Мищенко О. В. Трансдисциплінарний підхід у вивченні сакральних ландшафтів.....	138
Мольчак Я. О. Особливості системи водовідведення міста Луцька та його вплив на довкілля.....	139
Назарук М. Сталий розвиток – реальність чи добрі наміри?.....	141
Некос А. Н., Іванніков М. М. Створення сучасного екологічного контенту веб-просвітницької діяльності.....	142
Некос А. Н., Сипун А., Гладир В. Соціальні аспекти стану візуального урбосередовища.....	143
Олещенко В. І. Роль інституцій громадянського суспільства у розв'язанні проблем, спричинених глобальними змінами довкілля.....	145
Петлін В. М. Стан і перспективи розвитку вчення про природні територіальні системи	146
Позняк С. П. Унікальні ґрунти Шацького поозер'я.....	147

Пугач С. О., Мезенцев К. В.	
Оцінка рівня розвитку транспортних мереж Західної України.....	148
Стельмах В. Ю., Барський Ю. М.	
Роль гідрохімічної характеристики якості води в польових умовах при підготовці студентів-гідрологів.....	150
Тарасюк Н. А.	
Особливості клімату ШНПП та сучасні методи дослідження.....	152
Удовиченко В. В.	
Теоретико-методологічні аспекти збереження біологічного різноманіття інструментами ландшафтного планування.....	154
Черчик Л. М.	
Підходи до формування систем сталого управління лісами.....	156
Шищенко П. Г.	
Едукаційні аспекти компетентнісного спрямування змісту географічної освіти.....	157
Шуйський Ю. Д.	
Сучасний стан абразійних форм рельєфу в північно-західній частині Чорного моря..	159
Яворська В., Кілінська К.	
Сучасні глобальні та регіональні зміни клімату (на прикладі Карпато-Подільського регіону України).....	160

РОЗДІЛ II. БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

СТАТТІ

Андріанова Т. В.	
Нові відомості про фітопатогенні гриби Рівненського природного заповідника.....	163
Башта А.-Т. В.	
Динаміка ареалів та зміни міграційних алгоритмів деяких видів рукокрилих в Україні.....	168
Бісько Н. А., Михайлова О. Б., Ломберг М. Л., Митропольська Н. Ю.	
Збереження та підтримка <i>ex situ</i> рідкісних видів макроміцетів у колекції культур шапинкових грибів (IBK).....	174
Бусленко Л. В., Іванців В. В.	
Просторова структура епігейних люмбрицид Волинського Полісся.....	179
Гелюта В. П., Зикова М. О., Придюк М. П., Акулов О. Ю., Шевченко М. В., Андріанова Т. В., Тихоненко Ю. Я.	
Загальна характеристика видового складу грибів та грибоподібних організмів Національного природного парку «Прип'ять-Стохід».....	183

РОЗДІЛ II. БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ТЕЗИ

Андріанова Т. В., Коновальчук В. К.	
Знахідки нових видів грибів, що викликають гнилі журавлини.....	189
Білецький Ю., Білецька М.	
Функціональні компоненти мезофауни ґрунту соснових лісів Шацького національного природного парку.....	190
Вороновська Н.-С., Мамчур З., Паламар Є.	
Поширення карантинних видів біоти на території Радехівської ОТГ.....	192
Голуб С. М., Голуб В. О., Голуб Г. С.	
Продуктивність сортів <i>Triticum aestivum</i> L. за різних строків сівби в сучасних ґрунтово-кліматичних умовах Волинської області.....	193
Кавчук І. М., Різничук Н. І.	
Паркові насадження міста Івано-Франківськ.....	195

Каленіков Б. І. Біологічні властивості та господарське значення вівса.....	197
Козловський В. І., Романюк Н. Д. Опідзолення ґрунтів в умовах природного заростання сосною лучних угруповань Волинського Полісся.....	198
Кузьмішина І., Сухомлін К., Зінченко М., Волгін С., Зінченко О., Дяків С. Біорізноманіття заплави та русла ріки Дністер у селах Липиці та Колодруби Стрийського району Львівської області (Україна).....	198
Мамчур З. І., Драч Ю. А. Мохоподібні агроценозів верхів'я річки Західний Буг.....	200
Мамчур З. І., Притула С. В., Мамчур А. П. Сфагнові мохи гідрологічної пам'ятки природи загальнодержавного значення «Болото Ширковець».....	201
Химин О. І., Капрусь І. Я. Сезонні зміни екологічної структури таксоцену колембол у інвазійному фітоценозі сосни чорної.....	203
Цьось О. О., Музиченко О. С., Боярин М. В. Оцінка екологічного стану річки Цир за індексом макрофітів (MIR).....	205

Барський Ю. М. – д. е. н., професор, декан географічного факультету, ВНУ імені Лесі Українки
Єрко А. – к. геогр. н., директор КЗ «Міський центр туризму, спорту і краєзнавства»
Єрко І. – к. геогр. н., доцент кафедри туризму та готельного господарства, ВНУ імені Лесі Українки

Просторова динаміка туристичних потоків Волинської області

Охарактеризовано динаміку туристичних потоків Волинської області. Проаналізовано туристичні потоки за видами у Волинській області, досліджено динаміку кількості туристів-громадян України, які виїжджали за кордон, та внутрішніх туристів, 2011–2019 рр.

Ключові слова: туристичні потоки, турист, Волинська область.

Для розуміння стану розвитку туризму області важливе значення мають стан і тенденції ринку туристичних потоків. Розглянемо основні статистичні показники еволюції туристичної галузі регіону на основі даних Головного управління статистики у Волинській області.

Незважаючи на прогресивний розвиток туристичної галузі в регіоні, кількість туристичних потоків упродовж останніх років засвідчила зменшення кількості туристів до кінця 2017 р. Основними причинами такої ситуації є загальнодержавні й світові тенденції у сферах економіки, політики, туризму. Зокрема, останнім часом туристи почали віддавати перевагу самостійним подорожам, не звертаючись до послуг туристичних організацій, оскільки зросли можливості бронювання транспортних квитків і туристських путівок самостійно через мережу Інтернет [1].

За статистичними даними, у 2019 р. кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності Волинської області, становила 27 403 особи (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості туристів Волинської області, 2015–2019 рр. [2]

Кількість туристів за останній рік зросла на 5596 осіб, або на 20,4 %. Це суттєве збільшення пов'язане з активною промоцією та втіленням низки туристичних програм [2].

За видами туризму у 2019 р. найбільша частка припадає (рис. 2) на виїзний – 86,2 % (23 635 осіб), наступну позицію займає внутрішній туризм – 11,7 % (3212 осіб), а іноземний – лише 2,1 %, або 556 осіб [2].

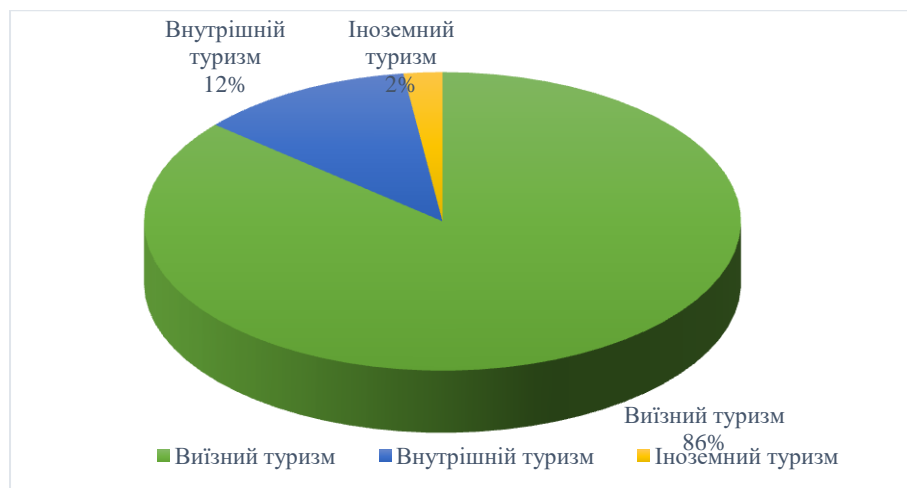

Рис. 2. Туристичні потоки за видами у Волинській області, 2019 р. [2]

Чисельність туристів-громадян України, які виїжджали за кордон у 2019 р., в області становила 23 635 осіб – це найбільше значення виїзних туристів за останні десять років. У 2009 р. цей показник дорівнював 5784 особи, що означало збільшення на 75 % (рис. 3).

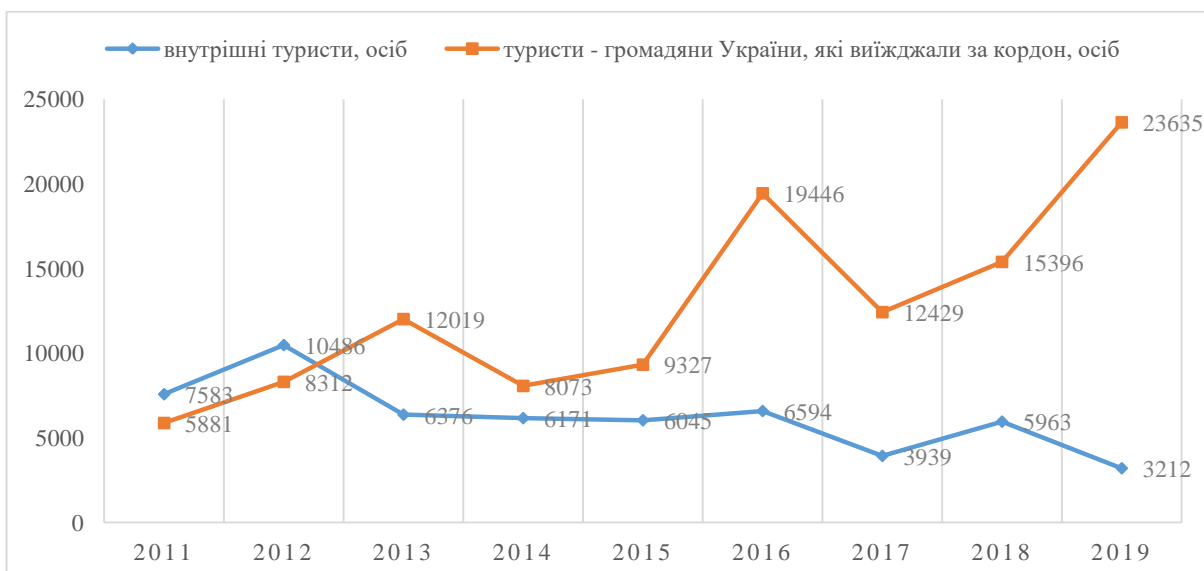

Рис. 3. Динаміка кількості туристів-громадян України, які виїжджали за кордон, та внутрішніх туристів, 2011–2019 рр. [2]

Розвиток внутрішнього туризму (без екскурсантів) відбувається повільними темпами та спадає. За період 2019 р. кількість внутрішніх потоків туристів становила 3212 осіб, що на 2750 менше, порівняно з попереднім роком (рис. 4) [2].

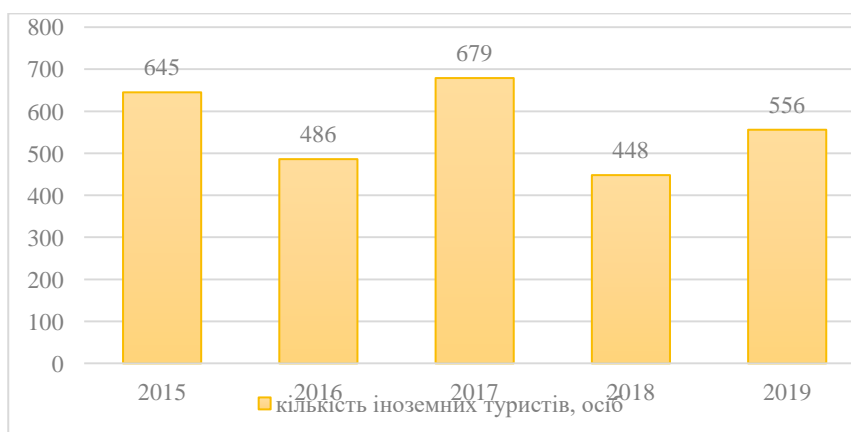

Рис. 4. Динаміка кількості іноземних туристів у Волинській області, 2015–2019 рр. [2]

Найбільша кількість внутрішніх потоків туристів спрямована на Шацькі озера в період літнього відпочинку. Також популярними напрямками залишаються Луцький і Ковельський райони.

Із загальної чисельності туристів за 2019 р. на іноземних припадає лише 556 осіб. Чисельність іноземних туристів за останні роки є досить мінливою, проте має тенденцію до збільшення (рис. 4). Найбільша кількість іноземних туристів прибувала в область із Польщі, Литви, Білорусі, Німеччини, Російської Федерації [10].

Отже, туристична галузь регіону активно розвивається, хоча кількість туристичних потоків упродовж останніх років зменшилась (2015–2017 рр.), це пов'язано із можливістю туристів самостійно організовувати подорожі. Починаючи із 2018 року туристичні потоки поступово зростають за рахунок виїзного туризму.

Література

1. Єрко А. В. Автореферат дисертації «Конструктивно-географічні засади організації спортивно-оздоровчого туризму Волинської області». Луцьк. 2021. 23 с.
2. Головне управління статистики у Волинській області URL: <https://www.lutsk.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20 липня 2020).

УДК 910.4: 379.85 (477)

Божук Т. – д. геогр. н., професор, завідувач кафедри географії України і туризму, Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка

Шацьке поозер'я: зміни ландшафтів не лише під впливом клімату

Як правило, Шацьке Поозер'я асоціюється з численною системою озер, розташованих на Волині, які головним чином входять до складу Шацького національного природного парку. Безумовно, що природний ландшафт у контексті планетарного потепління клімату зазнає також змін. Однак вони не настільки помітні як зміни культурного ландшафту за останнє десятиліття. Що ж спричинило таку ситуацію, який вигляд і властивості має сьогодні означений культурний ландшафт? Саме відповіді на такі поставлені запитання мають за мету розкрити результати проведеного дослідження.

Крім функції збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, Шацький національний природний парк виконує ще й рекреаційну функцію. Озера Світязь і Пісочне були рекреаційними центрами і улюбленими місцями для літнього відпочинку не лише протягом минулого століття, але й сьогодні. Завдяки такому складному поєднанню в одній екосистемі лісових, озерних, болотних і дюнных комплексів, маємо чудові рекреаційні умови, можливість дихати повітрям соснового лісу, збирати екологічно чисті ягоди і гриби, рибалити, плавати у срібній воді і засмагати на піщаному пляжі тощо [1].

Зростання кількості рекреантів спостерігається після 2014 р., коли фактично відбувся перерозподіл туристичних потоків, які раніше прямували до Криму, а тепер змушені адаптуватися до чорноморського узбережжя Одеської області, узбережжя Азовського моря та Шацьких озер. Безумовно, що зростання кількості рекреантів призводить не лише до збільшення кількості наданих послуг, і відповідно покращення стану добробуту місцевих мешканців, але і вимагає від кожного дотримання правил екологічної, санітарно-епідеміологічної безпеки та охорони довкілля у зв'язку із збільшенням кількості закладів розміщення, харчування і дозвілля. На території дослідження спостерігається також оновлення асортименту надання послуг для сімейного (в тому числі і дитячого) відпочинку, адже мілководна прибережна зона озера Світязь користується популярністю серед такого сегменту рекреантів, які або самостійно організовують своє дозвілля, або користуються послугами численних туристичних компаній. Наприклад, в туристичному сезоні 2021 туроператор «Відвідай» реалізовував такі тури: «Шацькі озера і оленяча ферма», «7 нових чудес Волині + Шацькі озера» [2]. Компанія «ТамТур», яка співпрацює ще з декількома

Наукове видання

ШАЦЬКЕ ПООЗЕР'Я В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ

*Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 70-річчю від дня народження
професора Петліна В. М.
1–3 жовтня 2021 р.*

Технічний редактор: С. І. Ковальчук

Формат 60×841/8. Ум. друк. арк. 26,0. Зам № 318. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 65.
Свідоцтво Держкомінформу України
ВЛн № 31 від 04.02.2004 р.